

Toimintakertomus 2017

EAPN-Fin – Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto on avoin toimintafoorumi köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja ihmisille. EAPN-Fin on Euroopan köyhyyden vastaisen verkoston EAPN:n, European Anti-Poverty Network, jäsen.



1. VERKOSTON VAHVISTAMINEN

Verkoston tärkein voimavara ovat jäsenyhteisöt. Verkostoon liittyi 2017 kolme uutta jäsentä: Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry, FinFami Uusimaa ry ja Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Jäsenenä on 45 sosiaali- ja terveysalan järjestöä tai muuta yhteisöä. Liitteenä on jäsenluettelo.

EAPN-Finin verkkosivuja päivitettiin säännöllisesti (www.eapn.fi) ja viestittiin myös sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter). Jäsenviestintää hoidettiin lisäksi uutiskirjeillä ja sähköpostitse. Vuonna 2017 lähetettiin 5 uutiskirjettä. Uutiskirjeellä oli vuoden lopussa 350 tilaajaa, noin kolmannes enemmän kuin edellisvuonna.

Kansainvälinen toiminta

Suomen verkosto on yksi EAPN:n (European Anti-Poverty Network) 31 kansallisesta verkostojäsenestä. Lisäksi EAPN:llä on 13 eurooppalaista järjestöä jäsenenään. EAPN:n jäsenet käyttävät valtaansa vuosittain koontuvassa yleiskokouksessa (General Assembly).

Jokaisella kansallisella verkostolla on yksi paikka EAPN:n Executive Committeessa (EXCO). EXCO kokoontui kolme kertaa vuoden aikana. EAPN-Finillä on myös edustaja EAPN:n EU Inclusion Strategies -työryhmässä (EUISG), joka kokoontui myös kolme kertaa vuoden aikana.

EAPN:llä oli vuosina 2013–2014 riittävää vähimmäistoimeentuloa ajava EMIN, European Minimum Income network -hanke. Vuonna 2017 alkoi sen jatkohanke EMIN2, joka jatkuu 2018 loppuun. Hankkeen tavoitteena on riittävien ja saavutettavien vähimmäistoimeentuloturvajärjestelmien edistäminen ja tunnetuksi tekeminen. Tarkoituksena on kansallisen verkoston luominen, vahvistaminen ja tietoisuuden lisääminen. Suomen EMIN-verkosto perustettiin elokuussa ja siihen kutsuttiin mukaan ay-liikettä, kansalaisjärjestöjä ja tutkijoita.

Edustukset 2017

- EXCO, puheenjohtaja Tiina Saarela.
- EUISG sekä sen Steering Group, varapuheenjohtaja Jiri Sironen (yhdessä kokouksessa Marjatta Kaurala ja yhdessä Anna Järvinen). Poverty and Social Exclusion as Violation of Human Rights Task Force -työryhmään osallistui Anja-Riitta Ketokoski.
- EAPN yleiskokoukseen Irlannin Dubliniin osallistuivat puheenjohtaja Tiina Saarela, varapuheenjohtaja Jiri Sironen ja PeP-koordinaattori Mikko Siltanen.
- Vuotuinen eurooppalainen köyhyyttä kokeneiden tapaaminen, 16th Meeting of People Experiencing Poverty pidettiin 9.–10.11. Brysselissä. Suomesta siihen osallistui neljän henkilön delegaatio.

2. VAIKUTTAMISTYÖN VAHVISTAMINEN

EU-ohjausjaksoon ja 2020-strategiaan vaikuttaminen.

Eurooppa 2020 -strategian kansallisen tavoitteen edistyminen köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien määrän vähentämisessä 150 000 henkilöllä vuoteen 2020 mennessä on verkoston seurannan ja

vaikuttamisen kohteena. **EU-talospoliittiseen ohjausjaksoon** vaikuttamaan pyrkiminen on toisaalta kansallista vaikuttamistyötä, toisaalta kytkeytyy eurooppalaiseen tasoon. Vaikuttamistyötä tehtiin mm. EUISG:n kautta, jossa käsitellään EU-ohjausjaksoon ja 2020-strategiaan liittyviä asioita ja vaikuttamista. EAPN muun muassa kokoaa kansallisista verkostoista omia maakohtaisia suosituksia vaikuttamistyönsä tueksi.

Loppuvuodesta 2017 julkaistiin ensimmäistä kertaa **Köyhyystvahti 2017** ajankohtaisesta köyhyystilanteesta ja köyhyyden vähentämiseksi tarvittavista toimista. Se on saatavissa myös englanniksi.

Osana EU-ohjausjaksoon vaikuttamista tehtiin **yhteistyötä Euroopan komission Suomen edustuston kanssa**.

EAPN-Fin laati omat **maakohtaiset varjusuosituksensa**. Komission maakohtaisten suositusten julkaisun yhteydessä tehtiin yhdessä SOSTEn kanssa **kannanotto ja taustapaperi**.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari

EU-komissio julkaisi 26.4. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin liitteineen, ensimmäiset konkreettiset aloitteet pilarin toteuttamiseksi sekä keskusteluasiakirjan Euroopan sosiaalisesta ulottuvuudesta. Marraskuussa 2017 EU:n neuvosto, Euroopan parlamentti ja komissio allekirjoittivat Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan julistuksen oikeudenmukaisia työpaikkoja ja kasvua käsittelevässä sosiaalialan huippukokouksessa Göteborgissa.

EU-prosesseihin liittyviä tapahtumia ja tapaamisia:

- 23.1. Brysselissä European Pillar of Social Rights: Going Forward Together korkean tason konferenssi. Jiri Sironen osallistui.
- 5.4. Helsingissä tapaaminen DG EMPL johtajan Barbara Kauffmannin ja Suomen työllisyys- ja sosiaaliasioista vastaavien vanhempien virkamiesten, Christof Cesnovarin ja Miia Rossi-Grayn kanssa. Jiri Sironen osallistui.
- 25.4. Brysselissä Annual Convention for Inclusive Growth. Teemana nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Jiri Sironen osallistui osana STM:n delegaatiota.
- 26.-27.4. Brysselissä DG ECFIN Stakeholder Seminar for Civil Society Organisations. Tarja Pajunen osallistui.
- 19.5. Helsingissä ETSK:n keskustelutilaisuus komission valkoisesta kirjasta Euroopan tulevaisuudesta. Jiri Sironen osallistui.
- 15.9. Helsingissä Kehyksen pyöreän pöydän keskustelu Euroopan tulevaisuudesta. Tiina Saarela osallistui.
- 11.10. Helsingin yliopistolla Millaisen EU:n haluamme? – Muuttuva unioni ja sen uudet ytimet. Jiri Sironen ja Anna Järvinen osallistuivat.
- 21.11. Anna Järvinen ja Jukka Haapakoski (Työttömien Keskusjärjestö) olivat komission edustajien (mm. Mia Rossi-Gray) kuultavana 22.11. EU-ohjausjaksosta.

Muuta vaikuttamistyötä

Verkosto valmisteli teesit vuoden 2017 kuntavaaleihin.

EAPN-Fin oli kuultavana professori Juho Saaren johtamassa eriarvoisuustyöryhmässä kesäkuussa.

Verkosto allekirjoitti Kehys ry:n koordinoiman ”10 askelta kestävämpään ja oikeudenmukaisempaan kauppapolitiikkaan” -julistuksen.

EAPN-Fin on ollut vuoden aikana mukana työstämässä hallituksen jäsenen Yrjö Mattilan ehdotusta kansalaisaloitteesta, jolla pyritään herättämään keskustelua köyhyyden vähentämiseksi. Aloitteessa ehdotettaisiin säädettäväksi laki takuutulosta ja muutettavaksi takuueläkkeestä annettua lakia. Aloite parantaisi perusturvaa nostamalla syyperusteisten toimeentuloturvaetuuksien vähimmäistasoa takuutulolla ja korottamalla takuueläkettä. Kansalaisaloite julkaistaan vuonna 2018.

Työryhmät

Verkoston sisällöllisen työskentelyn peruspilareina ovat työryhmät. Toimintavuonna toimivat Lasten köyhyys -työryhmä, Terveys ja köyhyys -työryhmä, Sosiaalipoliittinen työryhmä ja Kansalaistoimintaryhmäksi nimensä muuttanut entinen Kokemusasiantuntijuus-työryhmä.

Lasten köyhyys -työryhmän puheenjohtajana toimi Sari Laaksonen, Terveys ja köyhyys -työryhmän puheenjohtajana Tiina Saarela, Sosiaalipoliittisen työryhmän vetovastuu oli Jiri Sirocella. Kokemusasiantuntijuus-työryhmän toiminnan koordinointi jakautui Jouni Kylmälälle, Matti Cantellille ja Anna Järviselle.

Lasten köyhyys -työryhmä

Lasten köyhyys -työryhmä seuraa lapsiperheiden ja lasten köyhyystilannetta Suomessa ja luo synergiaa asian eteen työskentelevien kesken. Työryhmässä oli jäseniä 11 eri järjestöstä. Neljässä kokoontumisessa mm. valmisteltiin EAPN-Finin Juho Saaren-työryhmälle antamaan ehdotukseen osio lapsiperheköyhyyden ehkäisystä ja vähentämisestä sekä koottiin tietoa ja kokemuksia lapsiperheiden asumisen ongelmista Lapsiasiainvaltuutetun pyöreän pöydän keskusteluun. Lapsi- ja perhejärjestöjen työssä tehdyistä havainnoista keskusteltaessa nousi esiin mm. lapsiperheiden erojen taloudelliset vaikutukset, kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö, vähävaraisten perheiden lasten harrastusten tukeminen, toisen asteen koulutuksen kustannukset sekä lahjoituskampanjat.

Terveys ja köyhyys -työryhmä

Työryhmä päivitti vuosittaisen **Sosiaaliturvan tarkistuslistan**. Työryhmän julkaisi työstämänsä kyselyn tulokset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 11 § toteutumisesta (Raportti kyselystä Asiakasmaksulain 11 §). Kyselyyn vastasi 884 henkilöä. Vastaajat olivat julkishallinnon sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä, järjestöjen ja seurakuntien työntekijöitä, vapaaehtoisia, asiakkaita ja potilaita sekä heidän omaisiaan. Vastausten perusteella voitiin todeta asiakasmaksulain 11 § olevan laajasti tuntematon, heikosti ohjeistettu ja hankala soveltaa. Sekä työntekijöiden että palvelun käyttäjien vastaukset olivat pääsääntöisesti samansuuntaiset. Johtopäätöksenä todettiin, että tarvitaan valtakunnallinen selkeä ja yhdenmukainen ohjeistus. Tiedottamista maksujen huojentamisesta tai perimättä jättämisen mahdollisuudesta on tehostettava. Työnantajan kouluttamisen ja ohjeistamisen velvoitetta tulee vahvistaa. Perintätoimistojen rahoittamisesta julkisin varoin on luovuttava. Tulevaisuudessa on etsittävä malleja kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen ja matalan kynnyksen paikkoja on lisättävä ja kehitettävä. Lisäksi asiakasmaksujen tulee olla kohtuullisia. Asiakasmaksuista ja kyselyn tuloksista kerrottiin vuoden aikana eri tilaisuuksissa kuten 9.2. Köyhyys ja leipäjonot Suomessa 2017 - tilaisuudessa sekä 1.6. Kuka Kuuntelee Köyhää -tilaisuudessa sekä 7.6. Päihdepäivillä.

Sosiaalipoliittinen työryhmä

Työryhmä osallistui alkuvuonna **Köyhyys – syitä ja seurauksia** -julkaisun päivittämiseen. Sen toimittamisesta vastasivat Niko Eskelinen, Jiri Sironen ja Anna Järvinen. Sosiaalipoliittinen työryhmä käsitteli lisäksi Köyhyysvahti -julkaisun sisältöjä. Työryhmä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa sekä sähköisesti.

Kansalaistoimintaryhmä

Ryhmä muutti nimensä kansalaistoimintaryhmäksi. Ryhmä kokoontui 13 kertaa ja teki kaksi verkostoitumismatkaa muualle Suomeen, Heinolaan ja Turkuun. Sen toimintaa koordinoivat EAPN-Finin hallituksesta Matti Cantell ja PeP-toiminnan koordinaattori Jouni Kylmälä.

Eduskunnan Köyhyyssryhmässä EAPN-Finin edustajana toimi puheenjohtaja Tiina Saarela. Verkoston sihteeri Anna Järvinen toimii köyhyyssryhmän asiantuntijasihteerinä SOSTEn edustajana.

Tilaisuudet ja seminaarit

- 9.2. Seminaari Köyhyys ja leipäjonot Suomessa 2017 toteutettiin yhdessä Suomen Sosiaalioikeudellinen seuran kanssa (noin 40 osallistujaa)
- 15.2. Mitä tehdä ylivelkaantuneiden auttamiseksi? Toteutettiin yhdessä Eduskunnan köyhyyssryhmän, SOSTEn, EAPN-Finin ja Kuka kuuntelee köyhää -verkosto kanssa.
- 9.3. Keskustelutilaisuus EU-ohjauksjaksosta toteutettiin yhdessä SOSTEn kv-verkoston kanssa. (noin 15 osallistujaa).
- 1.-2.4. Sosiaalifoorumissa EAPN-Finin kansalaistoimintaryhmä järjesti tilaisuuden työajan lyhentämisestä.

Eduskunnan köyhyyssryhmän kanssa järjestettiin seuraavat seminaarit:

- 22.3. Perustoimeentulotuki siirtyi Kelaan – miltä tilanne näyttää nyt?
- 24.10. Työssäkäyvät köyhät -seminaari (noin 35 osallistujaa).
- 22.11. Suomi 100 – köyhyyden kehitys -seminaari (noin 50 osallistujaa).

Lisäksi EMIN-hanketta esiteltiin SOSTEtalk! -tilaisuudessa Oulussa 3.-4.10.2017

VVA ry on vastannut **Asunnottomien yön** kansalaisliikkeen koordinoinnista. EAPN-Fin tiedotti aiheesta ennakkoon kesällä 2017.

3. KÖYHYTTÄ JA SYRJÄYTYMISTÄ KOKENEIDEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

Kokemusasiantuntija-työryhmän nimenmuutos Kansalaistoimintaryhmäksi kuvaa ryhmän vahvistumista vaikuttajana. Kokemusten jakamisesta on yhä enemmän siirrytty yhteiskunnalliseen keskusteluun ja politiikkaan vaikuttamiseen.

EAPN-Fin vastaa Suomen delegaation lähettämisestä Brysseliin **Köyhyttä kokeneiden ihmisten eurooppalaiseen tapaamiseen**, European Meeting for People Experiencing Poverty, PeP. Se järjestettiin 9.-10.11. Vuonna 2017 osallistumista koordinoi Jouni Kylmälä. Hän kokosi delegaation ja vastasi ryhmän valmistautumisesta. Delegaatioon kuuluivat Kylmälän lisäksi Eeva-Maria Grekula, Rauno Haapanen ja Juha Salden. Tapaamisen teemana oli työssäkäyvien köyhyys.

Ryhmä valmistautui Brysselin tapaamiseen perusteellisesti. Sen teemaa käsiteltiin 24.10. eduskunnan kansalaisinfossa pidetyssä seminaarissa, jonne koottiin ryhmän kokemusasiantuntijoista koostuva paneeli. Tutkimustietoa asiasta kertoi yliopiston lehtori Mikko Jakonen Jyväskylän yliopistosta.

Teemaa käsiteltiin myös pohjoismaisessa PeP-tapaamisessa Tukholmassa 11.-13.10. Kansalaistoimintaryhmästä siihen osallistui Rauno Haapanen. Tapaamisesta syntyi pohjoismaiden tilannetta ja näkemyksiä kuvaava lehtinen Working poor, Leave no one behind: Is it criminal to be poor?

Kansainvälisten tapaamisten antia jaettiin Helsingissä 20.10. pidetyssä tapaamisessa.

Brysselin tapahtumaan valmistautumisen lisäksi ryhmä lähti luomaan suhteita muualle Suomeen. Syksyllä käytiin Heinolassa ja Turussa tapaamassa köyhyyden vastaisia kansalaistoimijoita. Vuoden aikana pyrittiin edelleen lisäämään yhteistyötä ja tiedon välitystä koordinaattorin ja hallituksen välillä.

Kunnioittavasti köyhyydestä -tunnustus

Kansalaistoimintaryhmä järjesti toista kertaa Kunnioittavasti köyhyydestä -tunnustuksen jaon toimittajille. Palkintoraati koottiin avoimella kutsulla, jota jaettiin jäsenistön verkostojen kautta sekä sosiaalisessa mediassa.

Köyhyyttä kokeneista ihmisistä koostunut raati arvioi kilpailuun ilmoitettuja 40 juttua kolmessa tapaamisessa ja järjesti tunnustuksen jakotilaisuuden 27.11. Raadin toimintaa vetivät hallituksen jäsen Matti Cantell sekä sihteerit Anna Järvinen ja Erja Saarinen.

Raadin työn tuloksena syntyi **Kunnioittavasti köyhyydestä – opas köyhyydestä kirjoittamiseen**. Julkaisun toimitti Erja Saarinen.

Anna Järvinen osallistui kv-projektiryhmän tapaamiseen Wienissä 30.-31.3. Tapaamisessa jaettiin kokemuksia projektiin vuonna 2016 mukaan lähteneiden maiden ensimmäisen kerran toteutetusta palkintojenjakoprosessista sekä perehdytettiin uusia mukaan lähteneitä maita kilpailun järjestämiseen.

Palkintojenjakotilaisuus pidettiin 27.11. Tilaisuudessa oli paikalla noin 35 henkeä, seitsemän toimittajaa. Tilaisuudessa näyttelijä Sara Soulié esitti raatilaisten runoja.

Varsinainen tunnustus jaettiin freelance toimittaja Jani Kaaron Seura-lehden sivuilla julkaistulle blogille *Paraneeko köyhyys rahalla?* Lisäksi jaettiin kunniamaininta kahdelle journalistiselle työlle. Ensimmäisen kunniamaininnan sai Anu Silfverberg Long Play-verkkajulkaisun jutusta *Onko työttömiä olemassa?* Toinen kunniamaininta luovutettiin Kirkko ja kaupunki -lehdessä julkaistulle Laura Pörstin kirjoittamalle ja Sirpa Päivisen kuvaamalle jutulle *Työttömyys ajoi Martin-Éric Racinen köyhyysloukkuun*.

4. VERKOSTON DEMOKRATIAN, HALLINNON JA RESURSSIEN VAHVISTAMINEN

Verkoston voimavaroina ovat jäsenet, heidän EAPN -yhteistyöhön antamansa taloudellinen ja toiminnallinen panoksensa sekä työskentely omien sidosryhmiensä ja köyhyyttä ja syrjäytymistä kokeneiden kanssa. EAPN Eurooppa kustantaa osallistumisen Euroopan verkoston toimintaan matkojen ja majoituksen osalta.

Verkoston kotijärjestönä on SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, mikä tarkoittaa, että SOSTE tarjoaa verkostolle osa-aikaisen sihteerin, taloushallinnon ja viestinnän palveluita. Verkoston sihteerinä toimi 1.10.2017 saakka Anna Järvinen ja loppuvuoden Erja Saarinen.

EAPN:n rahoitushausta saatiin tukea PeP-koordinaatioon, kääntämiseen ja 2020-strategiaan/EU-ohjausjaksoa koskevan materiaalin liittämiseen Köyhyyden syitä ja seurauksia -julkaisun päivitettyyn versioon. EU-komission rahoittaman **EMIN2-projektin kautta saatiin osarahoitusta** Suomen kansallisen EMIN-verkoston toimintaan ja projektin toteuttamiseen Suomessa.

EAPN-Finillä on **yleiskokouksen** valitsema **hallitus**, johon kuului vuonna 2017 puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja 12 jäsentä. Hallitus kokoontui toimintavuoden aikana 7 kertaa.

Hallitus 2017

Tiina Saarela, puheenjohtaja, Kirkkohallitus/KDS

Jiri Sironen, varapuheenjohtaja, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Matti Cantell, Suomen Setlementtiliitto ry
 Juha Keränen, loppuvuodesta Leena Valkonen Työttömien Keskusjärjestö ry
 Anja-Riitta Ketokoski, Hyvinvointivaltion vaalijat
 Sari Laaksonen, Ensi- ja turvakotien liitto
 Anastasia Lapintie, Kriminaalihuollon tukisäätiö
 Pirjo-Riitta Liimatainen, Suomen Mielenterveysseura
 Tuula Luoma, Suomen Punainen Risti
 Minna Markkanen, Takuusäätiö
 Yrjö Mattila, Suomen sosiaali- ja terveysseura
 Tuula Paasivirta, Kuka kuuntelee köyhää -verkosto
 Tarja Pajunen, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL
 Anne Perälähti, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Yleiskokous pidettiin 27.11. Siinä käsiteltiin sääntömääräiset asiat: vuoden 2016 toimintakertomus ja tilinpäätös, toimintasuunnitelma ja talousarvio 2018 sekä hallituksen valinta.

Liite.

Jäsenluettelo

1. Aivoliitto
2. A-klinikkasäätiö
3. Allergia-, iho- ja astmaliitto
4. BIEN-Finland perustuloverkosto
5. Ehkäisevä päihdetyö EHYT
6. Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL
7. Ensi- ja turvakotien liitto
8. Eurooppalaiset
9. FinFami Uusimaa ry – Omaiset mielenterveyden tukena
10. Hyvinvointivaltion vaalijat HYVA
11. Hope - Yhdessä & Yhteisesti
12. Helsingin sosiaalinen oikeudenmukaisuus
13. Invalidiliitto
14. Kirkon diakonia ja sielunhoito (KDS)
15. Kriminaalihuollon tukisäätiö
16. Kuka kuuntelee köyhää? -verkosto
17. Kuuloliitto
18. Lastensuojelun keskusliitto
19. Mannerheimin lastensuojeluliitto
20. Mielenterveyden keskusliitto
21. Mielenterveysomaisten keskusliitto - FinFami
22. Mielenterveysyhdistys HELMI
23. Munuais- ja maksaliitto
24. Nuorten Ystävät
25. Omaishoitajat ja läheiset liitto
26. Parasta lapsille
27. Sininauhaliitto
28. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia
29. Sosiaaliammattilaiset
30. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys

31. Suomen Caritas
32. Suomen Mielenterveysseura
33. Suomen Nivelyhdistys
34. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi
35. Suomen Punainen Risti
36. Suomen Sosiaaioikeudellinen Seura
37. Suomen Setlementtiliitto
38. Suomen Sydänliitto
39. Takuu-Säätiö
40. Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto
41. Työttömien Keskusjärjestö
42. Vailla vakinaista asuntoa VVA
43. Väestöliitto
44. Yhden Vanhemman Perheiden Liitto
45. Yhdessä selviytymisen tuki